

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Вроцлавський економічний університет (Польща)
Гентський університет (Бельгія)
UNIVERSITY ISMA (Латвійська республіка)
UNIVERSITY NORTH (Хорватія)
VARNA FREE UNIVERSITY «CHERNORIZETS HRABAR» (Болгарія)
Академія праці, соціальних відносин та туризму
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ
Матеріали XI Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції**

25 квітня 2024 року

Полтава – 2024

Дубинка Олена

аспірантка кафедри публічного управління та права навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Поняття «гендерно-орієнтований бюджет» і «гендерно-орієнтоване бюджетування» були запропоновані у Платформі дій, ухваленій на Пекінській конференції 15 вересня 1995 року. У ній наголошується, що уряди повинні докласти всіх зусиль для систематичного вивчення того, яким чином державний сектор витрат приносить користь жінкам, і коректувати бюджети для забезпечення рівного доступу до них. «Це вимагатиме врахування гендерної проблематики в бюджетних рішеннях щодо політики та програм, а також адекватного фінансування спеціальних програм для забезпечення рівності між жінками і чоловіками».

Термін «гендерно-орієнтований бюджет» означає бюджет, який передбачає планування ресурсів країни з урахуванням доходів бюджету, котрі формуються за рахунок жінок і чоловіків, а також видатків бюджету, які розподіляються між жінками і чоловіками. При цьому слід наголосити, що гендерні бюджети не є окремими бюджетами для жінок і чоловіків. Це – засіб інтегрування гендерних аспектів до державної політики та бюджетів різних управлінь, відділів і закладів.

Бюджетна політика і економіка можуть лише здаватися гендерно-нейтральними. Проте бюджети, які не враховують різний вплив наданих послуг на жінок і чоловіків, ігнорують економічні та соціальні відмінності, що існують між ними, здатні породжувати «гендерно-сліпу політику», яка здебільшого є дискримінаційною щодо жінок. Тому впровадження гендерно-орієнтованого бюджетування набуває особливого значення для країн, регіонів чи муніципалітетів, котрі вважають недоцільним продовжувати практику формування та виконання гендерно-нейтральних бюджетів, які часто є «гендерно-сліпими» і, таким чином, не сприяють подоланню гендерної нерівності. Адже недооцінка впливу бюджету на жінок і чоловіків може привести до результату, що суперечить поставленим завданням, унеможливити досягнення певних економічних показників, зокрема економічного зростання, трудової зайнятості тощо.

Вперше принцип гендерно-орієнтованого бюджетування був застосований у вигляді «жіночого бюджету» в Австралії у 1984 році. І з того часу він втілюється в житті в ряді країн як одна із стратегій досягнення гендерної рівності. На початку 2000 року, за даними Секретаріату Співдружності Націй, понад 40 країн світу тією чи іншою мірою застосували стратегію гендерного бюджетування.

В Європейському Союзі офіційне визнання стратегія гендерно-орієнтованого бюджетування отримала у 2001 році. Надалі гендерне планування бюджету стало актуальною темою активного політичного дискурсу та політичної дії в багатьох країнах, міжнародних організаціях та органах міждержавних об'єднань, зокрема в Раді Європи, Європейському Парламенті та Раді Міністрів Північних країн.

Так, уже в 2010 році ЮНІФЕМ звітує про те, що понад 90 країн світу впроваджують різні гендерні бюджетні ініціативи, які охоплюють громадянське суспільство, уряди і міжнародні організації.

В Україні гендерно-орієнтоване бюджетування слід розглядати як вид управлінської діяльності, пов'язаної із розробкою бюджетів різних рівнів. Понад десять років за підтримки різних міжнародних програм і проєктів впроваджувались різноманітні гендерні бюджетні ініціативи. Це дало змогу отримати вітчизняний досвід гендерного бюджетного аналізу та інтеграції гендерних підходів до бюджетів і програм різних рівнів.

Місцеві бюджети безпосередньо пов'язані з інтересами і потребами місцевих громад, і кожен громадянин (чоловік/ жінка) має до них прямий стосунок як платник податків і споживач послуг, що фінансуються з бюджету. І тому місцеві бюджети не лише стикаються з гендерними проблемами, що існують у громаді, а й повинні їх вирішувати.

Водночас, на місцевому рівні існує і ряд спільних бюджетних проблем, які теж можна намагатись вирішувати через механізми гендерно-орієнтованого бюджетування. Враховуючи те, що на сьогодні місцеві бюджети фінансують більшість послуг для населення, основними сферами можливого застосування цієї управлінської технології є соціальні послуги, що фінансуються державним і місцевими бюджетами. Саме тут чи не найбільш чітко відображені гендерні потреби чоловіків і жінок, які досить часто є відмінними.

Таким чином, впровадження гендерних підходів до формування програм і бюджетування на місцевому рівні дає можливість не лише оцінити, як на практиці забезпечується рівність прав і можливостей чоловіків і жінок у конкретній сфері чи регіоні, а й сприяти покращенню якості цих послуг для населення.

Література:

1. Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика, Метод. посіб. – К.: ФОП Клименко, 2016. – 92 с.
2. Гендерно-орієнтоване бюджетування: аналіз програм, які фінансуються з бюджету, з позиції гендерної рівності, посібник для працівників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування – 35с.
3. Застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі : навч. посіб. / М. Колодій, О. Кисельова, Н. Рябушенко, О. Цюпа. Київ, Віваріо, 2020. 132 с.